

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 1996/52

Karar Sayısı : 1996/45

Karar Günü : 4.12.1996

R.G.Tarih-Sayı : 4.4.2003-25069

İPTAL DAVASINI AÇAN : TBMM Ana Muhalefet (Anavatan) Partisi Grubu adına Grup Başkanvekili Murat BAŞESGİOĞLU

İPTAL DAVASININ KONUSU : 23.4.1981 günlü, 2451 sayılı Kanun’a 25.7.1996 günlü, 4158 sayılı “Bakanlıklar ve Bağlı Kuruluşlarda Atama Usulüne İlişkin Kanuna Bir Ek Madde Eklenmesine Dair Kanun”la eklenen ek 1. maddenin Anayasa’nın Başlangıç’ı ile 6., 105. ve 112. maddelerine aykırılığı savıyla iptali ve yürürlüğünün durdurulması istemidir.

II- YASA METİNLERİ

A- İptali İstenilen Yasa Kuralı

23.4.1981 günlü, 2451 sayılı Kanun’a eklenen ek madde 1 şöyledir:

“EK MADDE 1.- Bakanlar Kurulu’nun birden fazla siyasi parti tarafından oluşturulması halinde, bu Kanuna göre alınacak müşterek karar, Başbakan’dan başka Meclis’te en çok üyesi olan diğer iktidar partisine mensup Başbakan Yardımcısı tarafından da imzalanır.

Ayrıca, diğer kanunlarda Başbakanın imzası ile yapılması öngörülen atama, nakil ve görevden alma işlemlerinde de yukarıdaki fıkra hükmü uygulanır.”

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararında itiraz konusu kuralların Anayasa’nın Başlangıç, 6., 105. ve 112. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

III- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü’nün 8. maddesi uyarınca, Yekta Güngör ÖZDEN, Ahmet Necdet SEZER, Samia AKBULUT, Haşim KILIÇ, Yalçın ACARGÜN, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Lütfi F. TUNCEL, Mustafa YAKUPOĞLU, Nurettin TURAN ve Fulya KANTARCIOĞLU’nun katılmalarıyla 3.9.1996 günü yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verildi.

IV- ESASIN İNCELENMESİ

Dava dilekçesi ve ekleri, davanın esasına ilişkin rapor, iptali istenen yasa kuralı, dayanılan Anayasa kuralları ile bunların gerekçeleri ve öteki yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- Kuralın Anlam ve Kapsamı

İptali istenen maddeyle, Bakanlar Kurulunun birden fazla siyasi parti tarafından oluşturulması hâlinde 23.4.1981 günlü, 2451 sayılı Kanuna göre alınacak müşterek kararların Başbakan’dan başka Mecliste en çok üyesi olan diğer iktidar partisine mensup Başbakan Yardımcısı

tarafından da imzalanması, diğer kanunlarda Başbakan'ın imzası ile yapılması öngörülen atama, nakil ve görevden alma işlemlerinde de bu hükmün uygulanması öngörülmüştür.

Bakanlar Kurulunun birden fazla siyasi partiden oluşması durumunda uygulamada Başbakan'ın siyasi partisi dışındaki parti ya da partilerin genel başkanları Başbakan Yardımcısı olarak görevlendirilmektedir. Bu durumda Bakanlar Kurulu iki siyasi partiden oluşmuşsa madde kapsamındaki atama, nakil ve görevden alma işlemlerinin Başbakan'ın partisi dışındaki partiye mensup Başbakan Yardımcısı tarafından, ikiden fazla siyasi partiden oluşmuşsa Başbakan'ın partisi dışındaki partilerden Meclis'teki üye sayısı en fazla olana mensup Başbakan Yardımcısı tarafından imzalanması gerekecektir.

B- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

1- Anayasa'nın 6. Maddesi Yönünden İnceleme

Dava dilekçesinde, iptali istenen kuralla bir kısım atamalar konusunda Başbakan Yardımcısı'na da imza yetkisi tanındığı oysa Anayasa'nın hiçbir maddesinde Başbakan Yardımcılığından söz edilmediği, Başbakan Yardımcılığına özgü herhangi bir görev, yetki ve sorumluluğun mevcut olmadığı, bu nedenle anayasal dayanağı bulunmayan söz konusu kuralın, Anayasa'nın, hiçbir kimse veya organın kaynağını Anayasa'dan almayan bir devlet yetkisi kullanamayacağını öngören 6. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın 6. maddesinin son fıkrasında, egemenliğin kullanılması, hiçbir surette hiçbir kişiye, zümreye veya sınıfa bırakılamayacağı, hiçbir kimse veya organın kaynağını Anayasa'dan almayan bir devlet yetkisi kullanamayacağı, 8. maddesinde, yürütme yetki ve görevinin Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından Anayasa'ya ve yasalara uygun olarak kullanılacağı ve yerine getirileceği öngörülmüştür. Yürütme organı, birisi hükümet programını yürüten ve siyasi nitelik taşıyan Bakanlar Kurulu, diğeri ise idari işleve ilişkin işlem ve faaliyetleri yürüten ve teknik nitelik taşıyan idare olmak üzere ikili bir yapılanma göstermektedir. Anayasa'nın 113. maddesinin birinci fıkrasında bakanlıkların kurulmasının, kaldırılmasının, görevlerinin, yetkilerinin ve teşkilatının kanunla düzenleneceği, 128. maddesinin ikinci fıkrasında da memurların ve diğer kamu görevlilerinin niteliklerinin, atanmalarının, görev ve yetkilerinin, hakları ve yükümlülüklerinin, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işlerinin kanunla düzenleneceği öngörülmüştür.

Başbakan'a yardım etmek ve Bakanlar Kurulunda koordinasyonu sağlamak üzere bakanlar arasından bir ya da birkaçının Başbakan Yardımcısı olarak görevlendirilmesi ilk kez 13.9.1946 günlü, 4951 sayılı "Bakanlıkların Kuruluşu Hakkında Kanun" ile düzenlenmiştir. Daha sonra Bakanlıkların kuruluşuna ilişkin yasalarda da "Başbakan Yardımcılığı"na yer verilmiştir. 27.9.1984 günlü, 3046 sayılı Kanun'un, 22.12.1994 günlü, 4060 sayılı Kanun'la değişik 4. maddesinde, Başbakan'a yardım etmek ve Bakanlar Kurulunda koordinasyonu sağlamak üzere bakanlar arasından en çok ikisinin Başbakan Yardımcısı olarak görevlendirilebileceği öngörülerek, bu zamana kadar devlet bakanları arasından görevlendirilmekte olan Başbakan Yardımcılarının herhangi bir ayırım yapılmadan bakanlar arasından görevlendirilmesi esası benimsenmiştir.

Anayasa'nın bakanlıkların kurulmasını düzenleyen 113. maddesinde Başbakan Yardımcılığı ve görevleri konusunda herhangi bir kural bulunmamaktadır. Anayasa'da bir konuda emredici ya da yasaklayıcı bir kural konulmamışsa bu konunun düzenlenmesi anayasal ilkeler içinde yasa koyucunun takdirine bırakılmıştır. Yasama organı, parlamenter sistemle yönetilen birçok ülkede olduğu gibi Türkiye'de de Başbakan Yardımcılığı kurumu ihdas etmiştir. Başbakan tarafından atanan Başbakan Yardımcısı Bakanlar Kurulunun üyesidir. Başbakan'ın yokluğunda ona vekâlet etmekte ve Başbakan'ın yetkilerini kullanmaktadır.

Anayasa da engelleyici bir hüküm bulunmaması durumunda yasa koyucunun genel düzenleme yapma yetkisine dayanarak kural koyması kaynağını Anayasa'dan almayan bir yetkinin kullanılması anlamına gelmez.

Bu nedenle bir kısım atama, nakil ve görevden alma işlemlerinin oluşması için Başbakan Yardımcısı'na da imza yetkisi verilmesinde Anayasa'nın 6. maddesine aykırı bir durum bulunmamaktadır. İptal isteminin reddi gerekir.

2- Anayasa'nın 105. Maddesi Yönünden İnceleme

Dava dilekçesinde, Anayasa'nın 105. maddesine göre Cumhurbaşkanı'nın Anayasa ve diğer kanunlarda Başbakan ve ilgili bakanın imzalarına gerek olmaksızın tek başına yapabileceği belirtilen işlemleri dışındaki bütün kararlarının Başbakan ve ilgili bakanlarca imzalanacağı ve bu kararlardan Başbakan ve ilgili bakanın sorumlu olacağı, bu durumun parlamenter sistemin gereği olduğu, müşterek kararname de denilen üçlü atama kararnamelerinin Anayasa'nın 104 ve 105. maddeleri gereği Cumhurbaşkanı tarafından 105 ve 112. maddeleri gereği de Başbakan tarafından imzalanmasının zorunluğu olduğu, bunların dışında bir de Başbakan Yardımcısı'nın imzasını zorunlu kılmanın bakanların yetki ve sorumluluklarını o bakanlıkla ilgisi olmayan bir başka bakanla paylaşmaları sonucunu doğuracağı ve bu durumun bakanların bireysel sorumluluklarıyla bağdaşmayacağı ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın 105. maddesinde, Cumhurbaşkanı'nın tek başına yapabileceği işlemler dışındaki kararlarının Başbakan ve ilgili bakanca imzalanacağı ve bu kararlardan Başbakan ve ilgili bakanın sorumlu olacağı öngörülerek Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulundan oluşan yürütme organında sorumluluğun Başbakan ve bakanlara ait olduğu vurgulanmıştır. Maddede, Cumhurbaşkanı'nın tek başına yapabileceği işlemler dışındaki kararlarının Başbakan ve ilgili bakan tarafından imzalanacağının öngörülmesi, onların parlamenter sistemin gereği olan sorumluluklarının belirlenmesine yönelik bir düzenlemedir. Bu hüküm, bir kararnamenin Başbakan ve ilgili bakan dışında başka bir bakan tarafından da imzalanmasını yasaklayıcı bir içerik taşımamaktadır. Bu yönde yapılmış bir düzenlemenin, kararnamede imzası bulunan Başbakan'ın ve ilgili bakanın Anayasa'dan kaynaklanan yetki ve sorumluluklarını ortadan kaldırdığından söz edilemez.

Yukarıda belirtildiği gibi Anayasa'da herhangi bir konuda emredici ya da yasaklayıcı bir kural konulmamışsa, bu konunun düzenlenmesi anayasal ilkeler içinde yasa koyucunun takdirine bırakılmış demektir. Bu nedenle çok partili (koalisyon) hükümetlerin düzenli ve uyumlu işlemlerini sağlayamaya yönelik olarak bir kısım atama, nakil ve görevden alma kararnamelerinde Başbakan ve ilgili bakanın yanında Başbakan Yardımcısı'nın da imzasının gerekli görülmesi Anayasa'nın 105. maddesine aykırılık oluşturmamaktadır. İptal isteminin reddi gerekir.

3- Anayasa'nın 112. Maddesi Yönünden İnceleme

Dava dilekçesinde, 1982 Anayasası'nın genel anlayışının yürütme organını güçlendirmek olduğu, bu nedenle yürütme organının iki kanadını oluşturan Cumhurbaşkanı ve Başbakan'ın yetkilerinin artırıldığı, Anayasa'nın 112. maddesiyle tanınan yetki ve sorumluluklarına bakıldığında Başbakan'ın bir anlamda diğer bakanların hiyerarşik amiri durumunda olduğu, dava konusu kuralla Başbakan Yardımcısı'na tanınan yetkinin Başbakan'ın yetkilerinin paylaşılması anlamına geldiği, bu durumun da Anayasa'ya aykırılık oluşturduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın Bakanlar Kurulunun görevi ve siyasi sorumluluğunu düzenleyen 112. maddesinde, Başbakan'ın konumu, sorumluluğu, yükümlülüğü ve diğer bakanlarla olan ilişkileri düzenlenmiştir. Buna göre Bakanlar Kurulunun başkanı olan Başbakan, bakanlıklar arasında iş

birliğini sağlayarak, hükûmetin genel siyasetinin yürütülmesini gözetecektir. Ayrıca bakanların görevlerinin Anayasa'ya ve yasalara uygun olarak yerine getirilmesi hususunda düzeltici önlemler alacaktır. Yine Anayasa'nın 109. maddesinin son fıkrasına göre gerektiğinde Başbakan'ın önerisi üzerine Cumhurbaşkanıca bakanların görevlerine son verilebilecektir.

Belirtilen Anayasa kurallarıyla tanınan yetkiler gözetildiğinde Başbakan'ın hukuki ve siyasi açıdan diğer bakanlardan daha üstün bir konumda yer aldığına kuşku bulunmamaktadır. Yukarıda da belirtildiği üzere Anayasa'da başbakan yardımcılığı kurumu düzenlenmemiştir. Ancak parlamenter hükümet sistemine sahip diğer ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de çeşitli ihtiyaçlar nedeniyle Başbakan'a yardımcı olmak ve Bakanlar Kurulunda koordinasyonu sağlamak amacıyla Başbakan Yardımcılığı görevi oluşturulduğu anlaşılmaktadır.

Bakanlar Kurulu üyesi olan ve Başbakan Yardımcısı olarak görevlendirilen bir bakana bazı atama, nakil ve görevden alma işlemlerinin oluşmasında yetki verilmesi, Anayasa'nın 112. maddesi uyarınca Başbakan'a karşı olan sorumluluğunu etkilemediği gibi Başbakan'ın, yardımcısı olan bakan üzerindeki gözetim ve düzeltici önlem alma yetkisini de ortadan kaldırmamaktadır. Bu nedenle kuralın, 112. maddeye aykırı bir yönü bulunmamaktadır. İptal isteminin reddi gerekir.

Yekta Güngör ÖZDEN, Yalçın ACARGÜN, Mustafa BUMİN ve Fulya KANTARCIOĞLU kuralın iptaline ilişkin görüşlere katılmamışlardır.

Kuralın Anayasa'nın Başlangıç hükümleriyle bir ilgisi görülmemiştir.

V- YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİ

25.7.1996 günlü, 4158 sayılı "Bakanlıklar ve Bağlı Kuruluşlarda Atama Usulüne İlişkin Kanuna Bir Ek Madde Eklenmesine Dair Kanun"un 1. maddesiyle 23.4.1981 günlü, 2451 sayılı Yasa'ya eklenen "EK MADDE 1" in yürürlüğünün durdurulması isteminin reddine, 4.12.1996 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

VI- SONUÇ

25.7.1996 günlü, 4158 sayılı "Bakanlıklar ve Bağlı Kuruluşlarda Atama Usulüne İlişkin Kanuna Bir Ek Madde Eklenmesine Dair Kanun"un 1. maddesiyle 23.4.1981 günlü, 2451 sayılı Yasa'ya eklenen "EK MADDE 1" in Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Yekta Güngör ÖZDEN, Yalçın ACARGÜN, Mustafa BUMİN ile Fulya KANTARCIOĞLU'nun karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, 4.12.1996 gününde karar verildi.

Başkan
Yekta Güngör ÖZDEN

Başkanvekili
Güven DİNÇER

Üye
Selçuk TÜZÜN

Üye
Ahmet Necdet SEZER

Üye
Samia AKBULUT

Üye
Yalçın ACARGÜN

Üye
Mustafa BUMİN

Üye
Sacit ADALI

Üye
Ali HÜNER

Üye
Lütfi F. TUNCEL

Üye
Fulya KANTARCIOĞLU

KARŞIOY GEREKÇESİ

Bakanlar Kurulunu birden fazla siyasal partinin oluşturmada ortak kararların Başbakan'ın imzası yanında Mecliste en çok üyesi bulunan öbür iktidar partisinden olan Başbakan Yardımcısı'nın da imzasını öngören yasa kuralı, Anayasa'nın 104. ve 105. maddelerine açıkça aykırıdır. Bu maddelerin içeriği, Cumhurbaşkanı'nın imzalayacağı kararnamelerle, tek başına yapacağı belirlenen işlemler dışındaki kararlarını Başbakan ve ilgili bakanın imzalayacağını göstermektedir. Kararnamelerde koşul sayılan iki imzaya ek yeni bir imza, siyasal uzlaşma ve uyum gereği olsa da anayasal dayanaktan yoksundur. Cumhurbaşkanı'nın imzalama yetkisi kapsamında, Anayasa'nın 104/b-12. maddesinde sayılan kararnameleri 105. madde gereğinin dışında ağırlaştırmak Anayasa ile bağdaşmamaktadır. Tersine düzenleme, Anayasa'nın "Görev ve siyasî sorumluluk" başlıklı 112. maddesine de uygun düşmemektedir. Anayasal ölçüyü gözardı eden düzenlemelerin geçerliği ve hukuksallığı savunulamaz. "Yarar" ve "zarar" düşüncesinden önce anayasal uygunluk gözetilir. Gerçekte 4. imza, kolaylık değil güçleştirmedir. Olası anlaşmazlık durumlarına sorun yaratması kaçınılmazdır. Anayasa, işler ve işlemleri siyasetin değişebilirliğine değil, hukuksal güvene bağlar. Siyaseti hukuksallaştırmak çabasını önemsemeyen yorumlara katılmak güçtür. Bu işte kurulun, sorunu değerlendirmesi, Anayasa'yı siyasal açılımlar karşısında koruyup üstün tutma değil, yasalara uyarlamak niteliğinde olmuştur. Anayasa'nın 105. maddesine yasa ile bir koşul (bir imza) daha eklenmiştir. Anayasa değişikliği olmadan böyle bir düzenlemeye olanak verilemez. Özel bir tanımı olmayan "kararname"nin, KHK'lar ilgili gerekler ayrı, 105. maddenin ışığında ele alınması gerekir. Yakınma olunca "aykırı", olmayınca "uygun" demek, yanlış doğru gibi algılamaktır. Boşluk olan alanlarda geniş hoşgöründen çok özenli ve duyarlı yorum önde gelir. Devletin 1923 yapısı hukuksal alanda da yenilemelerle güçlendirilir ama temel sarsılamaz. Hukukun zorlanarak yükün Anayasa Mahkemesinin omuzlarına yığılması, hukuk devleti gereklerinden uzaklaşmaktır. Koalisyonu bozmamak için Anayasa'yı bozmak anlamındaki tutuma olur verilemez.

İptal yerine retle sonuçlanan karara özetle bu nedenlerle karşıyım. 4.12.1996

Başkan

KARŞIOY YAZISI

Üye Mustafa BUMİN ve Üye Fulya KANTARCIOĞLU'nun 4.12.1996 günlü, E.1996/52, K.1996/45 sayılı kararındaki karşıoyuna katılıyorum.

Üye

Yalçın
ACARGÜN

KARŞIOY YAZISI

Dava konusu 25.7.1996 günlü, 4158 sayılı Yasa ile 23.4.1981 günlü, 2451 sayılı Bakanlıklar ve Bağlı Kuruluşlarda Atama Usulüne İlişkin Kanun'a bir madde eklenerek Bakanlar Kurulunun birden fazla siyasî parti tarafından oluşturulması hâlinde bu Kanun'a göre alınacak müşterek kararın Başbakan'dan başka Mecliste en çok üyesi olan diğer iktidar partisine mensup Başbakan Yardımcısı tarafından da imzalanacağı, ayrıca diğer kanunlarda Başbakan'ın imzası ile yapılması öngörülen atama, nakil ve görevden alma işlemlerinde de aynı usulün uygulanacağı kuralı getirilmiştir.

Yasa'nın gerekçesinde Bakanlar Kurulunun koalisyon biçiminde oluşması hâlinde koalisyon ortaklarının uyumlu çalışmasının büyük önem taşıdığı ve iletişim kopukluğu meydana gelmemesi için bazı önlemler alınması zorunluluğundan söz edilerek, getirilen düzenleme ile Bakanlar Kurulunun fonksiyonlarını uyumlu ve etkili bir şekilde yerine getirmesinin amaçlandığı belirtilmiştir.

Koalisyon ortaklarının uyumlu çalışması ve iletişim kopukluğunun önlenmesi gibi sorunlara siyasi yaşamın kendi kuralları içinde çözüm aranması gerekir. Bu sorunların yasa yolu ile çözümlenebilmeleri ise Anayasa'nın olur vermesine bağlıdır. Bilindiği gibi siyasi amaçlar, kamu yararı amacıyla aynı ortak paydada birleşip bir Anayasa normuna dayanmadıkları sürece hukuksal geçerlilik kazanamazlar.

Türk Anayasası'nın kabulüne göre yürütme iki başlıdır. Bunlardan biri devlet başkanı, diğeri de Bakanlar Kuruludur. İki başlı yürütmede, devlet başkanı siyasal açıdan parlamentoya karşı sorumsuzdur. Devlet başkanı tarafından atanan bakanlar kurulu ise parlamentoya karşı sorumludur. Bu nedenle parlamentoya karşı siyasal sorumluluğu bulunmayan devlet başkanının kararlarının uygulanabilmesi için Mecliste bunların sorumluluğunu üstlenip savunacak birinin bulunmasına duyulan gereksinim, anılan kararların siyasi sorumluluğu bulunan başbakan, bakanlar kurulu veya

ilgili bakan tarafından imzalanmasını gerektirmiştir. Bu durumun normatif bir anlatımı olan Anayasa'nın 105. Maddesinde Cumhurbaşkanı'nın, Anayasa ve diğer kanunlarda Başbakan ve ilgili bakanın imzalarına gerek olmaksızın tek başına yapabileceği belirtilen işlemleri dışındaki bütün kararlarının, Başbakan ve ilgili bakanlarca imzalanacağı, bu kararlardan Başbakan ve ilgili bakanın sorumlu olacağı belirtilmiştir.

Dava konusu Yasa ile bir madde eklenerek, değişiklik yapılan 2451 sayılı Yasa'nın 2. maddesinde kimi görevlere Bakanlar Kurulu kararı ile kimilerine de müşterek kararlar atama yapılacağı öngörülmektedir. Müşterek karar, Cumhurbaşkanı, Başbakan ve atama yapılan ilgili bakanın imzasından oluşmaktadır. Ayrık bir durum olarak Yasa'nın 4. maddesinde belirtilen atamalarda ise ilgili bakanla birlikte Dışişleri Bakanı'nın da imzası bulunmaktadır. Ancak yapılan atamanın Dışişleri Bakanlığını da ilgilendirmesi nedeniyle bu madde kapsamındaki atamalarda Dışişleri Bakanı da "ilgili" bulunmaktadır. Kimi atamalarda koşulların gerekli kıldığı bu ayrık durum dışında Türk Hukukunda bugüne kadar müşterek kararname, üçlü kararname ile eş anlamda kullanılmıştır. Müşterek kararnameden Cumhurbaşkanı'nın imzasını çıkararak ikili kararnameye dönüştüren düzenleme ise Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiştir. (27.4.1993 günlü, E.1992/37, K.1993/18, RG 12.10.1995 günlü, 22431 sayılı)

Dava konusu Yasa kuralı ile Anayasa'nın yukarıda belirtilen 105. maddesi hükmünün konuluş amacı ve sistemdeki yeri ile bağdaşmayan bir düzenleme getirilerek koalisyon dönemlerinde müşterek kararnamelerin Mecliste en çok üyesi olan diğer iktidar partisine mensup başbakan yardımcısı tarafından da imzalanması esası benimsenmiştir. Böylece Anayasa'da öngörülmediği hâlde belli bir dönem için de olsa başbakan yardımcılığı kurumsallaştırılmıştır. Müşterek kararnamelerde başbakan yardımcısına tanınan imza yetkisinin 105. maddenin ilk fıkrasındaki "ilgili bakan" sözcüklerinin kapsamı içinde düşünülmesi olanaksızdır. Çünkü burada "ilgili bakan" ile anlatılmak istenen, müşterek kararname ile atanan kişiyle maddî olarak ilgisi bulunan bakan, başka bir anlatımla bakanlığına atama yapılan bakandır. Başbakan Yardımcısı, bu bağlamda "ilgili bakan" değildir. Bu uygulamanın, dava konusu yasa gereği koalisyon hükümetleri dönemiyle sınırlı olması da Başbakan Yardımcısı'nın "ilgili bakan" olmadığını göstermektedir. Aksi hâlde bunun sürekli bir uygulama olması gerekirdi. Bu nedenle "ilgili bakan" kapsamı içinde düşünülmesi olanaksız olan bir kişiye yasa ile imza yetkisi verilmesi, Anayasa'nın 105. maddesine aykırıdır. Ayrıca bu, kaynağını Anayasa'dan almayan bir yetkinin kullanılmasına olur vermek anlamına geldiğinden Anayasa'nın 6. maddesine de aykırıdır.

Öte yandan, Anayasa'nın 112. maddesinin ilk fıkrasında "Başbakan, Bakanlar Kurulu'nun başkanı olarak, Bakanlıklar arasında işbirliğini sağlar ve hükümetin genel siyasetinin yürütülmesini gözetir" denildikten sonra ikinci fıkrada, her bakanın Başbakan'a karşı sorumlu olduğu, üçüncü fıkrada Başbakan'ın, bakanların görevlerinin Anayasa ve kanunlara uygun olarak yerine getirilmesini gözetmek ve düzeltici önlemleri almakla yükümlü olduğu belirtilmiştir. 109. maddede ise Başbakan'a bir bakanın görevine son verilmesini isteme yetkisi tanınmıştır. Anayasa'nın 112. ve 109. maddeleriyle tanınan bu yetkiler, Bakanlar Kurulunda Başbakan'ı diğer bakanlara göre ayrıcalıklı bir duruma getirerek ona "eşitler arasında önde gelen" konumu sağlamıştır. Dava konusu yasa ile getirilen düzenleme ise Başbakan'ın 1982 Anayasası'ndaki bu güçlü durumunu sarsıcı niteliktedir. Gerçekten Başbakan'ın atamalar konusunda kamu yararı ve hizmet gereklerini gözeterek alacağı kararlardaki takdir yetkisi koalisyon dönemlerinde Mecliste en çok üyesi olan diğer iktidar partisine mensup Başbakan Yardımcısı tarafından paylaşılacaktır.

Bu durumun, Bakanlar Kurulunda Başbakanı öne çıkararak ona daha güçlü bir konum sağlayan Anayasa'nın 112. maddesi ile bağdaşmadığı açıktır.

Esas Sayısı : 1996/52

Karar Sayısı : 1996/45

Bu nedenlerle dava konusu Yasa kuralının Anayasa'nın 6., 105. ve 112. maddelerine aykırı olduğu ve iptali gerektiği düşüncesi ile çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

Üye

Mustafa BUMİN

Üye

Fulya KANTARCIOĞLU